

การศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

A Study of the Operating Condition and the Needs for Knowledge Management of
Colleges Under the Office of Vocational Education Commission

อมรัตน์ กองยอด¹ รวีวรรณ ชินะตระกูล² และเสมอ เรืองนันต์³

Ammarat Kongyod¹, Ravewan Shinatrakool² and Samer Roenganan³

¹นักศึกษาลัทธิสุตร ค.อ.ม. (สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

²รองศาสตราจารย์ ³อาจารย์ ประจำสาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ammarat.civil@hotmail.com, sravewan@yahoo.com, and smerr@kmutnb.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 59 คน และครูจำนวน 350 คนรวมทั้งหมดจำนวน 409 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ($\bar{X}=3.32$) ด้านการจัดเก็บความรู้ ($\bar{X}=3.21$) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X}=3.10$) และด้านการเผยแพร่ความรู้ ($\bar{X}=2.95$) เมื่อพิจารณาความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ($\bar{X}=4.28$) ด้านการจัดเก็บความรู้ ($\bar{X}=4.12$) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X}=4.11$) และด้านการเผยแพร่ความรู้ ($\bar{X}=4.10$) ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความต้องการในการนำการจัดการความรู้ไปใช้ของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสถานศึกษาขนาดกลาง มีความต้องการในการนำการจัดการความรู้ไปใช้ของสถานศึกษามากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ทุกด้าน

คำสำคัญ: สภาพการดำเนินงาน ความต้องการ การจัดการความรู้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the operating conditions and the needs for the implementation of the knowledge management of colleges under the Office of Vocational Education Commission and 2) to compare the needs for implementation of the knowledge management of colleges based on opinions of administrators and teachers of colleges under the Office of Vocational Education Commission which are classified by school sizes. The research instrument, which was a Five-Point Likert Scale questionnaire constructed by the researcher, was administered to a total of 409 people which comprises in number of 59 administrators and 350 teachers who were the subject of this study. The data obtained were statistically analyzed by means of percentage, arithmetic mean, standard deviation, and t-test.

1. The level of the operating conditions of the knowledge management of colleges under the Office of Vocational Education Commission in all four dimensions was at an average level ($\bar{X}=3.14$). For each dimension, the level of the operating conditions and the needs for the implementation of the knowledge management of colleges was also at an average level which the mean score ranging from the highest to the lowest were in the category of Knowledge Acquisition providing or Creating Knowledge ($\bar{X}=3.32$), Knowledge Organization ($\bar{X}=3.21$), Application of Knowledge ($\bar{X}=3.10$) and Knowledge Distribution ($\bar{X}=2.95$) respectively. When considering the needs for the implementation of the knowledge management of colleges based on opinions of administrators and teachers, it is found that the level of the needs were high ($\bar{X}=4.15$) which the highest mean score to the lowest were in Knowledge Acquisition providing or Creating Knowledge ($\bar{X}=4.28$), Knowledge Organization ($\bar{X}=4.12$), Application of Knowledge ($\bar{X}=4.11$), and Knowledge Distribution ($\bar{X}=4.10$) respectively.

2. The level of the needs for the implementation of the knowledge management of colleges, when compared, sorted by school sizes was significantly different at .05 level in all aspects. It is found that the colleges of moderate size had stronger needs for the implementation of the knowledge management than the large ones

Keywords : Operating Conditions, Knowledge Management, the Office of Vocational Education Commission

1. บทนำ

การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือ สอศ. ได้เริ่มต้นกำหนดนโยบายให้นำมาใช้นับแต่ปี พ.ศ. 2549 ปัจจุบันมีการดำเนินงานภายใต้กรอบมาตรฐานการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา มาตรฐานที่ 6 ภาวะผู้นำและการจัดการข้อกำหนดที่ 6.3 เกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศและจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ตามตัวบ่งชี้ที่ 41 ระดับคุณภาพของการจัดระบบสารสนเทศและการจัดการความรู้ของสถานศึกษา [1] เนื่องจากความรู้ในสถานศึกษามีอยู่มากมาย แต่บางสถานศึกษาไม่ได้จัดเก็บให้เป็นระบบ โดยเฉพาะความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) จะจางหายไปกับผู้เชี่ยวชาญราชการ หรือจากการลาออก การโอนไปปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น ทำให้ความรู้ในคนๆนั้นไม่ได้ถูกเก็บไว้ให้เป็นประโยชน์กับผู้ร่วมงานรุ่นหลัง และความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (Explicit Knowledge) เช่น ตำรา เอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ เป็นความรู้ที่สามารถเผยแพร่แบ่งปันให้กับผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาได้นั้น จึงสมควรให้มีการนำมา “จัดการความรู้” [2]

จากการติดตามผลการนำการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติในองค์กรสถานศึกษา [3] มีข้อสรุปปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการความรู้ไว้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านคน ไม่มีเวลาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่แน่ใจว่าการดำเนินงานตามแนวคิดการจัดการความรู้จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ 2) ด้านกระบวนการ ผู้บริหารไม่สนับสนุนจริงจัง ขาดวิสัยทัศน์ ขาดนโยบายและแผนในการร่วมกันทำ KM การใช้ความรู้ขาดต่อเนื่อง ขาดความการกำกับติดตามการเก็บและการใช้องค์ความรู้ และงบประมาณมีน้อย 3) ด้านเทคโนโลยี ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่สมบูรณ์

สำนักงาน สอศ. ได้ให้ความสำคัญของการส่งเสริมดำเนินงานบริหารราชการตามกรอบแนวทางการจัดการความรู้ ซึ่งระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 6 สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี เพื่อให้การอาชีวศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และปฏิบัติราชการให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังมีปัญหาที่ค้นพบเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นในองค์กร ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญดังกล่าวจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อประโยชน์ด้านการแสวงหาข้อมูล ซึ่งครุรวมถึงบุคลากรจะเป็นผู้ได้รับความรู้ และมีแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจะได้ทราบข้อมูลสำหรับนำไปใช้บริหารจัดการจัดการความรู้ในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

3. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ของ นฤมล พุกขศิลป์ และพัชรา หาญเจริญกิจ [4] ซึ่งมีความสอดคล้องกับการดำเนินงานตามนโยบายการบริหาร สอศ. ภายใต้กรอบ

มาตรฐานการประกันคุณภาพอาชีวศึกษาจึงนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในกระบวนการจัดการความรู้ ดังนี้

- 1) ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ (Knowledge Acquisition)
- 2) ด้านการจัดเก็บความรู้ (Knowledge Organization)
- 3) ด้านการเผยแพร่ความรู้ (Knowledge Distribution)
- 4) ด้านการนำความรู้ไปใช้ (Application of Knowledge)

4. สมมติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความต้องการในการจัดการความรู้ แตกต่างกัน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2556 ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 1,903 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู โดยใช้เกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) มีจำนวนทั้งสิ้น 454 คน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานและความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัด สอศ. เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำไปวิเคราะห์โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient- α) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการพัฒนาอาชีวศึกษาเท่ากับ 0.88

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามส่งไปยังสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ใช้เวลา 2 เดือน (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2556) ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมด 409 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.09 ของกลุ่มตัวอย่าง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานและความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test independent ที่ระดับนัยสำคัญ (α) เท่ากับ .05

7. สรุปผลการวิจัย

7.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1.ขนาดของสถานศึกษา			
- ขนาดกลาง	189	41.62	2
- ขนาดใหญ่	220	48.47	1
รวม	409	90.09	
2. ตำแหน่งงาน			
- ครู	350	77.10	1
- ผู้บริหาร	59	12.99	2
รวม	409	90.09	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจากสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 48.47 และจากสถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 41.62 มีตำแหน่งงาน เป็น ครู จำนวน 350 คน คิดเป็นร้อยละ 77.10 ผู้บริหารจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 12.99

7.2 สภาพการดำเนินงานและความต้องการในการนำการจัดการความรู้ไปใช้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในภาพรวม

สภาพการจัดการความรู้	ผู้บริหารและครู			ลำดับ
	n = 409		การแปลความ	
	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้	3.32	.29	ปานกลาง	1
2. ด้านการจัดเก็บความรู้	3.21	.34	ปานกลาง	2
3. ด้านการเผยแพร่ความรู้	2.95	.44	ปานกลาง	4
4. ด้านการนำความรู้ไปใช้	3.10	.27	ปานกลาง	3
รวม	3.14	.24	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 สภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้

($\bar{X}=3.32$) ด้านการจัดเก็บความรู้ ($\bar{X}=3.21$) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X}=3.10$) และด้านการเผยแพร่ความรู้ ($\bar{X}=2.95$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการ ในการจัดการความรู้ ของสถานศึกษา ในภาพรวม

ความต้องการในการจัดการความรู้	ผู้บริหาร และ ครู			
	n = 409		การแปลความ	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้	4.28	0.10	มาก	1
2. ด้านการจัดเก็บความรู้	4.12	0.21	มาก	2
3. ด้านการเผยแพร่ความรู้	4.10	0.22	มาก	4
4. ด้านการนำความรู้ไปใช้	4.11	0.21	มาก	3
รวม	4.15	0.99	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ($\bar{X}=4.28$) ด้านการจัดเก็บความรู้ ($\bar{X}=4.12$) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X}=4.11$) และด้านการเผยแพร่ความรู้ ($\bar{X}=4.10$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ภาพรวมค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานในการจัดการความรู้ ของสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ในภาพรวม

สภาพการจัดการความรู้	สถานศึกษาขนาดกลาง				สถานศึกษาขนาดใหญ่			
	n = 189		การแปลความ	ลำดับ	n = 220		การแปลความ	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.			\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้	3.39	.27	ปานกลาง	1	3.25	.29	ปานกลาง	1
2. ด้านการจัดเก็บความรู้	3.21	.24	ปานกลาง	2	3.21	.41	ปานกลาง	2
3. ด้านการเผยแพร่ความรู้	2.94	.31	ปานกลาง	4	2.96	.52	ปานกลาง	4
4. ด้านการนำความรู้ไปใช้	3.03	.26	ปานกลาง	3	3.15	.26	ปานกลาง	3
รวม	3.14	.14	ปานกลาง		3.14	.30	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดกลาง ในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการดำเนินงาน ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ($\bar{X}=3.39$) ด้านการจัดเก็บความรู้ ($\bar{X}=3.21$) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X}=3.03$) และด้านการเผยแพร่ความรู้ ($\bar{X}=2.94$) ตามลำดับ ส่วนสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดใหญ่ ในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.14$) เมื่อพิจารณา โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

คือ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ($\bar{X}=3.25$) ด้านการจัดเก็บความรู้ ($\bar{X}=3.21$) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X}=3.15$) และด้านการเผยแพร่ความรู้ ($\bar{X}=2.96$)

7.3 การเปรียบเทียบความต้องการในการนำการจัดการความรู้ไปใช้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	ขนาดสถานศึกษา				t	p
	กลาง		ใหญ่			
	n = 189	n = 220	n = 189	n = 220		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้	4.29	.13	4.27	.07	-2.44*	.01
2. ด้านการจัดเก็บความรู้	4.15	.21	4.09	.21	-2.70*	.00
3. ด้านการเผยแพร่ความรู้	4.12	.20	4.07	.24	-2.38*	.01
4. ด้านการนำความรู้ไปใช้	4.11	.20	4.12	.22	.02	.98
ภาพรวม	4.17	.09	4.13	.10	-3.49*	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดกลาง ในภาพรวม 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ($\bar{X}=4.29$) ด้านการจัดเก็บความรู้ ($\bar{X}=4.15$) ด้านการเผยแพร่ความรู้ ($\bar{X}=4.12$) และ ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X}=4.11$) ในส่วนความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดใหญ่ ในภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ($\bar{X}=4.27$) การนำความรู้ไปใช้ ($\bar{X}=4.12$) การจัดเก็บความรู้ ($\bar{X}=4.09$) และการเผยแพร่ความรู้ ($\bar{X}=4.07$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของความ ต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ค่าเฉลี่ยความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดกลาง ($\bar{X}=4.17$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ($\bar{X}=4.13$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของความ ต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสถานศึกษาขนาดกลาง มีความต้องการในการจัดการความรู้มากกว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่ 3 ด้าน คือ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ และด้านการเผยแพร่ความรู้ ตามลำดับ ส่วนความต้องการในการจัดการ

ความรู้ของสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ในด้านการนำความรู้ไปใช้ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

8. อภิปรายผล

8.1 สภาพการดำเนินงานในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัด สอศ. ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาไม่ได้กำหนดการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนในการจัดหาหรือสร้างความรู้ จึงยังไม่ได้จัดตั้งคณะทำงานที่จะจัดทำแผนด้านการจัดการความรู้ประจำปีให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ จิระศักดิ์ วิตตะ [5] ซึ่งพบว่า ในภาพรวมการจัดการความรู้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษามีความต้องการ และมีนโยบายที่จะนำระบบการจัดการความรู้มาใช้ แต่การดำเนินการยังมีไม่มากนัก ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ทั้งยังขาดปัจจัยหลักที่ช่วยผลักดันให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ การปฏิรูปให้เป็นอย่างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนสภาพการจัดการความรู้ด้านการจัดเก็บความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยพบว่า สถานศึกษามีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนด้านการจัดเก็บความรู้ของสถานศึกษาเป็นระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ และมีการกำหนดบุคลากรรับผิดชอบหลักในการจัดเก็บความรู้ ข้อมูลสารสนเทศเป็นระบบ หมวดยุทธศาสตร์ ปลอดภัย ทันสมัย สะดวกต่อการสืบค้น แต่ผลการดำเนินงานยังมีไม่มากนัก และด้านการเผยแพร่ความรู้ ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพบว่า ครูและบุคลากรใช้เว็บไซต์ บล็อก เครือข่ายอินเทอร์เน็ต จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แลกเปลี่ยนความรู้ ทั้งนี้ครูและบุคลากรได้มีการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ความรู้ ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาภรณ์ ศรีคำเวียง [6] ที่พบว่า การบริหารจัดการด้านฮาร์ดแวร์ การบริหารจัดการด้านซอฟต์แวร์ การบริหารจัดการด้านบุคลากร และการบริหารจัดการด้านระบบเครือข่ายมีสภาพในปัจจุบันที่ปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในสภาพปานกลาง อาจเป็นเพราะการนำสารสนเทศไปถอดออกเพื่อประมวลผลความรู้จะมีอยู่น้อยมาก ผู้ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ และผู้ใช้งานโปรแกรมประยุกต์มีจำนวนน้อย อีกทั้งยังประสบปัญหาไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐสำหรับการบำรุงรักษาระบบเครือข่าย และสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในด้านการนำความรู้ไปใช้ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ได้มีการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ของสถานศึกษาไปจดสิทธิบัตร และพัฒนาเชิงพาณิชย์ แต่ไม่มากนัก อาจมีสาเหตุจากสิ่งประดิษฐ์ของสถานศึกษามีคุณภาพไม่โดดเด่นเพียงพอที่จะนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์หรือนำไปจดสิทธิบัตรได้

8.2 ความต้องการในการจัดการความรู้ทั้ง 4 ด้าน ของสถานศึกษาสังกัด สอศ. พบว่า ทั้งสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความต้องการในระดับมาก คือ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ ด้านการนำความรู้ไปใช้ และด้านการเผยแพร่ความรู้ อาจเป็นเพราะสภาพการดำเนินการภาพรวมในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งการดำเนินการจัดการความรู้ทั้ง 4 ด้าน ยังมีไม่มากนัก จึงทำให้สถานศึกษามีความต้องการที่จะศึกษากระบวนการ โดยการเรียนรู้วิธีการจัดการความรู้ ต้องกรอบมการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการความรู้ให้เป็นผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญสูง หาญพานิช [7] พบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษามีความต้องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาในระดับมาก ขณะที่สภาพเป็นจริงในปัจจุบันเกิดขึ้นในระดับค่อนข้างน้อยในทุกด้าน ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการความรู้ ซึ่งความต้องการจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัด สอศ. ที่อยู่ในระดับมากนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรวัดน์ ลือชัย [8] พบว่า การจัดการความรู้มีอิทธิพลที่สำคัญมากที่สุดเพราะการจัดการความรู้ คือ ระเบียบย่อยของความรู้ที่ครอบคลุมการเปลี่ยนผ่านความรู้จากแหล่งความรู้ไปสู่ความรู้เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ โดยมีระบบฐานข้อมูล รวมทั้งกระตุ้นให้บุคลากรสามารถเข้าถึงระบบจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร และพร้อมที่จะให้บริการเพื่อที่จะนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงงาน

8.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัด สอศ. จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ความต้องการในการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ 3 ด้าน คือ ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้ และด้านการเผยแพร่ความรู้ และสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านการจัดหาหรือการสร้างความรู้ สถานศึกษาขนาดกลางมีความต้องการให้สร้างบรรยากาศที่ดีในกิจกรรมการประชุม อบรมสัมมนา การระดมสมอง การให้คำปรึกษา การสนทนากลุ่ม และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ต้องการให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนในการจัดหาหรือการสร้างความรู้ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะในปัจจุบันมีผลการดำเนินงานระดับปานกลางจึงต้องการให้มีการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จมากขึ้น
2. ด้านการจัดเก็บความรู้ ทั้งสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความต้องการในระดับมาก คือ ต้องการให้มีการกำหนดบุคลากรรับผิดชอบหลักในการจัดเก็บความรู้ ข้อมูลสารสนเทศเป็นระบบ หมวดยุทธศาสตร์ ปลอดภัย ทันสมัย สะดวกต่อการสืบค้น อาจเป็นเพราะผลการดำเนินงานในปัจจุบันนั้นยัง

ขาดบุคลากรรับผิดชอบทำหน้าที่จัดเก็บความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการเผยแพร่ความรู้ สถานศึกษาขนาดกลางมีความต้องการให้มีการจัดประกวดโครงงาน สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม และสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความต้องการให้ครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ความรู้ ผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และต้องการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้หลังการอบรมสัมมนาในระดับมาก อาจเป็นเพราะปัจจุบันไม่มีผู้เผยแพร่ขยายผลความรู้หลังการเข้าร่วมการอบรมสัมมนาจึงต้องการให้มีการเผยแพร่ความรู้ในสถานศึกษามากขึ้น

4. ด้านการนำความรู้ไปใช้ สถานศึกษาขนาดกลางมีความต้องการให้ครูและบุคลากร เข้าถึง ความรู้ นวัตกรรม งานวิจัย นำไปใช้พัฒนางาน และสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความต้องการให้สถานศึกษาประเภทอื่น เข้าถึงความรู้ แหล่งเรียนรู้ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา นำไปพัฒนาความร่วมมือจัดการศึกษา การแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกันในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการอภิปรายของ คมกริช คำสอ [9] ที่กล่าวว่านักศึกษาปริญญาโทส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตในการสนับสนุนค้นคว้าหาข้อมูลทางเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อศึกษาหาความรู้มาประกอบการเรียน ซึ่งอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนในสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาโทที่กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้ศึกษาเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้นนักศึกษาต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง อินเทอร์เน็ตจึงเป็นเทคโนโลยีที่นักศึกษานำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้สถานศึกษาสังกัดสอศ. ก็ยังมีความต้องการจะให้มีการสื่อสารด้วยอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพสนองความต้องการในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา สอดคล้องกับ มารยาท เณรพงษ์ [10] ที่กล่าวว่าประสิทธิผลและประสิทธิภาพตามช่องทางสื่อสารนั้นเนื่องมาจากความพอเพียงและประสิทธิภาพของทรัพยากรที่สามารถตอบสนองความต้องการทางด้าน การเข้าถึง ความรู้ได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายไม่มากนัก

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ระดับสถานศึกษา ควรสนับสนุนงบประมาณ การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เพียงพอต่อการดำเนินงานในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัด สอศ.
- 2) ระดับผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรแสวงหาความรู้ที่จำเป็นต่อการสอนและการปฏิบัติงานจากแหล่งต่างๆ เช่นว่า ผู้เชี่ยวชาญ/ภูมิปัญญา/สถานประกอบการ เป็นต้น และควรจัดตั้งคณะทำงาน กำหนดบุคลากรรับผิดชอบ รวมถึงจัดตั้ง

หน่วยจัดเก็บความรู้ ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ ปลอดภัย สะดวก ต่อการสืบค้นของสถานศึกษา

3) ระดับครู ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่การจัดการความรู้ สิ่งประดิษฐ์ ผลงานนวัตกรรมต่างๆ และควรถ่ายทอดความรู้ หลังการอบรมสัมมนา รวมทั้งควรเข้าถึงองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษา เข้าถึงองค์ความรู้ รายงานสิ่งประดิษฐ์งานวิจัย เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ด้านการเรียนและการจัดทำโครงงาน

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นรายกรณีศึกษา
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- 3) ควรศึกษาการติดตามผลการจัดการความรู้ของสถาบันการอาชีวศึกษามาก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2553. **มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสำหรับวิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยการอาชีพ.** กรุงเทพฯ : แผนกวิชาการพิมพ์ วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2555. **ภารกิจและนโยบาย. สำนักรนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.**
- [3] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553. **รายงานการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.**
- [4] นฤมล พลภักดิ์ และพัชรา หาญเจริญกิจ. 2543. **การจัดการความรู้. รั้งสิตสารสนเทศ. 9(2). น.78-80.**
- [5] จิระศักดิ์ วิตตะ. 2554. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้จัดการความรู้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.**

- [6] ธนาพจน์ ศรีคำเวียง. 2552. **สภาพการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาวิทยาศาสตร์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม (คอมพิวเตอร์) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง.
- [7] บุญส่ง หาญพานิช. 2546. **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุุษบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [8] จิรวัดน์ ลือชัย. 2554. **อิทธิพลขององค์การแห่งการเรียนรู้ต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงงาน เพื่อลดความสูญเสียเปล่าในกระบวนการผลิต ของบริษัท อุตสาหกรรมทำเครื่องแก้วไทย จำกัด (มหาชน)**.
วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม.11(1), น. 220-229
- [9] คมกริช คำสอ. 2554. **สภาพและปัญหาการใช้งานอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง**.
วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม.10(3), น. 64-74.
- [10] มารยาท เณรพงษ์. 2552. **ความสำเร็จในการสื่อสารเพื่อการจัดการความรู้ภายในสำนักงานสถิติแห่งชาติ**.
วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษาศาสนาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.